

Beskrifning och Anekdoter
om
Björn- och Mårdslågtena.

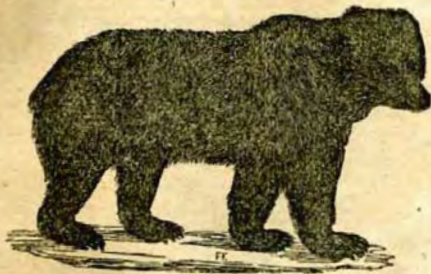
Med 14 träsnitt.

Nat. Hist. N:o 21.

6 öre Rmt.

Vanliga eller Bruna Björnen (*Ursus Arctos*).

Desß längd är 5 till 6 fot, höjden $2\frac{1}{2}$ fot. Pannan är kullrig; det tjocka och långa håret omvexlar hos olika warieteter mellan brunt, swart, håningsgult och silfwergrått. Björnen går på hela fotsulan och detta gör det för honom lätt att gå på två fötter liksom menniskan; hon antager ofta i wilda tillståndet detta slags gång. Spåren äro snarlika dem efter en naken barnfot. Björnen wissas blott i kalla trakter, antingen kring polerna eller i fjellbygden. Wintertiden ligger han stilla i sitt ide, men ej i dwala. Sköts-

tet är ätbart; wisåa delar, såsom spinkan och tassarne, räknas bland läckerbeter. Han tåmjes lätt såsom unge och kan då läras att dansa m. m.; men kan såsom fullwuxen icke lemnas med säkerhet obunden. Björnens förnämliga föda utgöres af bär, men sedan han fått wana på kött, är han ett riktigt rosdjur, som med framgång anfaller till och med häst och ox.

Björnen fångas på flera olika sätt; följande är lifwål ett af de besynnerligaste. Emedan den bruna björnen är en stor vän af honing, så bruka rysarne att på något träd, der en bisöck finnes, upphånga en träklabb på ett långt tåg. Då nu björnen skall flifwa upp i trädet, så slänger träklabben wågen för honom och han stöter den åt sidan för att komma förbi; men träklabben går tillbaka och ger honom ett dugtigt slag, hwilket naturligtwis sätter honom i harnesk, så att han ännu häftigare slår den ifrån sig. Men den återkommer med förnyad styrka och ofta räcker kampen så länge, tills läckermunnen faller död från trädet.

Isbjörnen (*Ursus maritimus*).

Har långt hufwud och platt panna, lång hals, forta öron, långa tassar med simhud, violblått gap, svart nos och swarta ögonlock, annars är han öfwerallt betäckt med ett långt och tjockt hwitt ragg. Han är ofta öfwer 9 fot lång och 5 fot hög. Wigten

är stundom öfwer 1100 Skålp. eller nära 3 Steppund. Rätet är ett hest skrik. Han wistas inom norra polkretsens på isfält och isberg, eller simmar outtröttligt på hafwet emellan dem. Han lefwer uteslutande af djurriket; helst af hwalrosfar, sälar och dyligt. Hans fött skall wara ätbart.

Besättningen på en fregatt, som för flera år sedan war på en upptäcktsresa i Ishafwet, höll just på att tillreda specket af en nyss dödad hwalros, då en björninna med sina blida ungar, nästan lika stora som hon sjelf, närmade sig lockad af luften, sprang till kitteln och slet åt sig ett stycke fött, hwilket hon begärligt slukade. Man kastade nu åt djuret flera stora föttstycken, hwilka det straxt bar till ungarne, det ena efter det andra, och gaf hwardera sin del, men behöll

alltid den minsta portionen sielf. Då matroserna hade
 kastat åt dem det sista stycket och åter woro på stey-
 pet, sköto de ungarne och sårade modren, ehuru ej död-
 ligt. Nu war det rörande att se huru det stackars
 djuret war bekyrradt för sina döende ungar. Ehuru
 sielf betydligt sårad och knappt i stånd att släpa sig
 dit, der ungarne lågo, bortbar likwäl björninnan det
 sista köttstycket, slet det i bitar och lade det för un-
 garne. Men då hon såg att dessa ej wille äta, så
 tog hon för sig den ena och sedan den andra mellan
 sina tassar och försökte att resa upp dem, hwarwid
 hon utstötte ett klagande läte. Då ungarne trots detta
 ej wille röra sig, så aflägsnade hon sig några steg,
 såg sig åter om och tjöt erbarmligt. Då äfwen detta
 ej hjälpte, så wände hon åter, luftade noga på de dö-
 da ungarne och slickade deras sår. Detta upprepade
 hon ett par gånger. Slutligen, då hon fann att un-
 garne ej wille följa henne, fröp hon omkring dem med
 ett uttryck af ytterlig ömhet, widrörde dem på alla sidor,
 tiöt och stönade grusligt. Ändtligen tycktes hon hafwa
 öfwerlygat sig om att de älskade barnen woro fallna
 och liflösa; då lyftade hon hufwudet mot fartyget och
 utstötte ett förtwifladt tjut, hwilket mördarne beswarade
 med en gewärssalwa. Hon föll mellan sina ungar,
 och slickade ända till sista ögonblicket deras sår.

Ern-Björnen (*Ursus labiatus*).

Är utmärkt från det öfriga släktet genom sin långa och rörliga underläpp. Denna björns hemland är Ost-

indiens berg; han lefwer blott af frukter och örter.

Håret är svart och ulligt, på ryggen omkring 12 tum långt, men på hufvudet helt kort. Om dessa djur behandlas med lämpa, äro de ej så svåra som våra björnar.

Lagen, äfven kallad Gräfling eller Gräffswin. (*Meles Taxus*.)

Är vanligen något öfver en aln i längd; liknar mycket en björn, men har mycket korta ben, långa flor

på framfötterna och släpande gång. Dreständerna äro spetsiga. Gräffwinet förtär all slags föda, men hans förnämsta spis är råttor och ormar, äfwen de giftigaste, af hwars bett han ej lider. Uppretad låter han höra ett halft snyssande, halft skällande läte. Han bor under jorden i kulor, som hafwa några widt skilda utgångar. Ungarne födas blinda. Gräflingens kött är ätbart; pelsverket är eftersoft; håret användes till penslar. Den hos oss förekommande är till färgen gulgrå. I motsats till björnen, ligger taxen om wintern i dwala. Hufwudet är lånat och spetsigt. Öfre delen af kroppen är grå eller gråbrun, den nedre fullkomligt svart eller svartbrun. Nosen är hwit eller hwitgrå och från densamma löpa tre hwita strimmor, en öfwer hufwudet till nacken och twenne andra utefter underkäfvens båda sidor till halsen. — Han förekommer i alla tempererade delar af Europa, Asien och Amerika.

Vanlig Wesla (*Mustela vulgaris*).

Desß längd är 7 till 8 tum; den är rödbrun på ryggen, hwit under buken. Under swansen har hon förtlar, som afföndra ett stinkande ämne. Förekommer i norra och medlersta Europa samt norra Asien. I de norra trakterna af Sverige är weslan om wintern helt och hållet hwit. Hon bor i källare, wisshus,

lador, ställ, äfvensom stennurar och stenrör. Hon springer lätt i träd, utlurar fåglar, utsuger äggen och upp-

äter ungarne. Hennes födoämnen bestå hufwudsakligen af möß och lemnigar af alla slag samt mullwadar, fågelungar och små

fåglar; sällan angriper hon höns, kycklingar, harungar eller rapphöns. Hon biter sitt rof i halsen eller i hufwudet och hjernan är det, hon först förtär. Man kan fånga henne i wanliga råttfällor, i hwilka man till bete inlägger en råtta eller en liten fågel. Ett med löf och mössa bäddadt ide föder honan i Maj 4 till 5 ungar.

Le-katten eller Hermelinen (*Mustela Erminea*).

Den är till färgen om sommaren på ryggen rödgul, på buken hwit och kallas då Le-katt; men om wintren är den hwit öfwerallt, utom swansändan, som är swart; djuret kallas

då Hermelin och jagas företrädeswis för pelshandeln. Det har, liksom weßlan, flinkande körtlar under swan-

fen. Lekatten håller i längd 10—12 tum. Den springer lätt i träd och har sitt hemland i norra Europa och Sibirien. Hermelinen är ett af våra smånättaste och listigaste djur. Han träffas så wäl på öppna fält, som i bergiga trakter, skogar och snår. — Detta djur är efter sin storlek ett af de rofgrigaste; det anfaller och dödar djur, som äro wida större än det är sjelft.

Hillern (*Mustela putorius*).

Den är 16 till 20 tum lång. Swart, med framskinnrande gulaktig bottenull, ben och swans nästan swarta, läppar, baka och öronkanter hwita. Hela djuret sinker illa, då det retas. Swansbåren begagnas till oljevenslor. Hillern finnes i Europa, Asien och norra Afrika. Gerna tager han sin boning i grannskapet af gårdar och byar, som han om nätterna besöker, för att söka sig föda. Han ligger merändels stilla i sitt gömställe om dagarne, och först i skymmin-

gen begifwer han sig ut på rof och plundring. Han smyger sig då omkring, kryper genom de minsta hål och tränger sig ofta in i hönsgårdar, duffslag och ut-hus. Träffar han ett större antal af smådjur eller foglar samlade, så wisar han samna mordlymne, som Loarna och Gilfrasen; ty liksom dessa ihjälbiten han långt mer än han på en gång kan förtära.

Skogsmården (Mustela Martes).

Den är halfannan fot lång. Till färgen är den svartbrun, med hwit strupe och bringa. Han wisas mest i träd, ofta i ekerrebon, sedan han uppätit de förra innewånarne. Han finnes i hela norra Europa och Asien. Han är wild och obändig, då han fångas gammal; men tagen urig låter han lätt tämja sig. Fångarna bli då tama som hundar, följa och karessera den som matar dem. Deras mest omtyckta sällskap är hunden, med hwilken de tinnats leka; kattor tåla de icke. Mårdens föda består af skogsfågel, som han smyger sig på och dödar genast; ungharar utlurar han då

de sofwa och efter ekorren håller han ofta en häftig jagt; han förföljer honom ur det ena trädet i det andra, tills han utmattat honom, då han gripes och förtäres. Äfwen förtär han alla slags råttor och lemmingar. Ägg tycker han mycket om och uppsöker dem både i träden och på marken.

Stenmården (*Mustela Foina*).

Den är 16 tum lång. Brun med hwit strupe. Dess hem är medlersta och södra Europa samt nästgränsande trakter af Asien; den förekommer äfwen, ehuru sällsynt, i Sverige. Stenmården wistas i gamla murar och dylikt, stundom skall han insinna sig i stall och andra uthus och är någon gång farlig för hönsbussen. Om dagen ligger han gömd, ty han styr ljuset, om natten går han ut på jagt.

Uttern (*Lutra vulgaris*).

Des långd är ända till halfannan aln. Han har brunt, tjockt, glånsande hår. Tråffas i alla nordliga länder wid floderna och bor i hålor wid flodsårän- derna. Uttern simmar och dyker med utmärkt låttbet och lefwer helst af fisk, kråftor och andra djur, som han finner i wattenet. Fångad ung, låter uttern dres- sera sig till fiske och är i samt tillstånd lika tillgifwen och trogen som en hund. Då han fiskar, blir han wanligen under wattenytan så långe han kan hålla andedrågten, hwarester han uppslåder nosen för att bemta luft.

Uttern har skarp syn, men dålig luft. Han är mycket skygg och låtig och döljer sig för menniskan på betydligt åstånd. Blir han anfallen, försvarar han sig med raseri. Man försåkrar att utterns electricitet är så utomordentligt stark, att kroppen lysar, då han i mörker simmar genom ett watten, och att skytten

derigenom kan upptäcka hans närvaro. Jägaren upptäcker äfwen djurets närvaro på dess spillning, som det alltid lägger på en sten eller stoft nära wattenet.

Iknevmon (Viverra Ichnevmon).

Iknevmon är till färgen grå eller svartspräcklig. Dess längd är omkring 21 tum. Till kroppsställningen är den mycket lik mården, lång och smal; men har yfwig swans. Liksom sina samslägtingar lefwer han af smärre diur, så wäl fyrfotade som fåglar, samt ägg, isynnerhet krokodilägg, och blir härigenom ett mycket nyttigt djur i de trakter, der han wistas. Dess hemland är Egypten, der han fordom hölls belig, såsom krokodilförödare. Iknevmon kan lätt tämjas och skall då blifwa rätt wänstaplig mot sin egare.

Zibetkatten (Viverra Zibetha).

Zibetkatten blir öfver 2 fot lång, utom swansen, som är ända till en fot. Han är sålunda det största djur bland weflorna. Färgen är wanligen askgrå eller fläckig, men varierar ofta; den blir sundom till och med svartstrimmig. Dess hemland är Asiens och Afrikas varmaste delar. Zibetkattens föda består af smådjur, hans läckaste spis är fåglar. Han är wild och mycket glupsk, men låter dock tamma sig och förlorar i tama tillståndet sin liflighet. Han jagas mycket för ett ämne, Zibet kalladt, som afföndras af körtlar under swansen. Detta ämne luktar så starkt, att den ringaste smula inne i ett rum gör det omöjligt att wisas der, och djurets närhet kan man ej uthärda annat än i friska luften. Fordom war Zibeten mycket dyrbarare än nu, dertfore höllos på flera ställen Zibetkattor tama; så fanns i Amsterdam en betydlig

mängd. Sedan nu mera Zibeten icke på långt när har samma värde, har denna industri upphört.

Zärfwen eller Kälfrasen (*Gulo borealis*).

Desß längd är omkring 1 aln. Till kroppsbyggnaden liknar den mycket en björn, men tänderna och fötterna likna weflornas; han är till färgen mörkbrun, med en ljusare strimma längs åt hwardera sidan. Swansen är yfwig, benen korta, djuret luktar myst. Zärfwen wistas mycket i träd, hwarifrån han kastar sig ner på sitt rof, och fruktat ej att anfalla större djur. Han bebor gamla och nya werldens nordligaste länder.

